

Curriculum vitae (uitgebreid)

naam	- Kees van der Hoeven
geboren	- 04 oktober 1951 te Den Helder
adres	- Van der Doeslaan 3, 2242 PP Wassenaar
telefoon	- 070-5112740, 0654-913791
e-mail	- kavander@xs4all.nl
twitter	- @kavander
internet	- www.kavander.nl - www.architectenwerk.nl - www.architectvanhetjaar.nl - www.jongearchitectenprijs.nl
opleiding	- Huygens Lyceum Voorburg, HBS-B 1969 - TU Delft, Bouwkunde, Architectuur (cum laude) 1979
registratie	- Architectenregister, nummer 1.890117.238

Architectuur

- Architectenbureau Benthem & van der Hoeven, 1976 - 1978

Gedurende de laatste jaren van mijn studie was ik reeds actief als architect in eigen praktijk in Den Haag. Met studiegenoot Jan Benthem werkte ik twee jaar lang samen aan een reeks kleine en grotere verbouwingen van o.m. twee Rijksmonumenten aan het Lange Voorhout in Den Haag. Bij dat werk werden we inhoudelijk actief gesteund door onze afstudeerhoogleraar Prof. H.Th. Oudejans, die ons tevens af en toe een opdracht bezorgde.

- Architect Rijksgebouwendienst Den Haag, 1980 - 1989

Na het afstuderen ben ik door Rijksbouwmeester Dijkstra geselecteerd als regionaal architect bij de Rijksgebouwendienst, directie 's-Gravenhage e.o. Naast mijn rol als beleidsadviseur voor de ruimtelijke vraagstukken binnen het werkgebied van deze directie was ik 10 jaar lang actief als ontwerpend architect, tevens verantwoordelijk voor de tien medewerkers van de afdeling Tekenkamer. Mijn kleinste gebouw uit die periode is het nieuwe wachthuis voor de bewaking van de minister-president op het terrein van het Catshuis, mijn grootste gebouw uit die periode is de 11.000 m2 grote nieuwe kantoorvleugel achter het ministerie van Verkeer & Waterstaat, beide in Den Haag.

- Kavander Architectenbureau BNA Wassenaar, 1990 - nu

Inmiddels ben ik ruim 20 jaar werkzaam als architect in eigen praktijk. Was ik in het eerste decennium nog druk met kantooropdrachten van het Rijk, zoals de renovatie van het belastingkantoor in Zwolle, de nieuwbouw van het 9.500 m² grote belastingkantoor in Roermond en de renovatie van de Nederlandse ambassade in Madrid, de laatste jaren zijn voornamelijk gevuld met volledige (van initiatief t/m oplevering en nazorg) architectuuropdrachten voor particuliere en zakelijke cliënten.

- Management architectenbureau Rgd Den Haag, 1991 - 1992

Vanwege het wegvallen van de leiding, heb ik op verzoek van toen DG-Rgd Frans Evers gedurende twee jaar in deeltijd het centrale architectenbureau van de Rijksgebouwendienst mogen leiden. Mijn belangrijkste opdracht was om het bureau met 35 medewerkers (waaronder tien architecten) meer marktconform te organiseren. De afdeling is in die periode stapsgewijs door een reorganisatie geleid. Het lukte tevens om werkmethodeken en tijdsbesteding beter te laten aansluiten bij de SR 1997 van de BNA.

Jonge architecten

- Stagebegeleiding bij Rijksgebouwendienst, 1980 - 1989

In mijn tienjarige werkperiode als regionaal architect bij de Rgd in Den Haag heb ik elk jaar een ouderejaars-student architectuur van de faculteit Bouwkunde mogen begeleiden tijdens de toen nog verplichte stageperiode. Vanwege de toenmalige krapte aan stageplaatsen kon ik vaak de meest talentvolle studenten selecteren. Hun belangrijkste leerdoel - wat doet iemand met dezelfde opleiding nu eigenlijk in de praktijk? - maakte dat ze mij dagelijks als een heuse schaduw begeleidden, tot in de ministerskamers toe. De ervaringen werden intensief geëvalueerd en zo werd telkens ook mijn eigen rol van scherp commentaar voorzien.

- Jonge Architecten Atelier, 1992 - 1996

Die tien stagiairs ben ik intensief blijven volgen. Met een aantal van hen is het helaas niet goed afgelopen. Ondanks hun talent kwamen zij terecht in het zwarte gat tussen opleiding en praktijk. Daarom besloot ik, toen ik zelfstandig werd, een groep jonge architecten - met diezelfde ambitie van een eigen praktijk - te begeleiden bij hun eerste stappen. Na een advertentie in Archis koos ik uit de 80 reacties een groep van vier die ik in mijn kantoor in Amsterdam opnam om samen het Jonge Architecten Atelier te starten. Ik acquireerde voor hen en verzekerde hun potentiële opdrachtgevers dat ik over de schouder mee zou kijken. Het experiment JA Atelier slaagde wonderwel; nu - 20 jaar later - zijn ze nog immer succesvol werkzaam in hun eigen bureau M3H Architecten in Amsterdam.

- Stichting Jonge Architecten Prijs, 1994 - 2002

Samen met de JA Atelierleden ontwikkelden we activiteiten voor de gehele doelgroep. Zo ontstond de Jonge Architecten Prijs, een ontwerpcompetitie met als belangrijkste doel het genereren van naamsbekendheid voor jonge collega's. Kleine opgaven waarvoor op slechts twee A3-tjes ontwerpen konden worden ingezonden en dat drie keer per jaar. De jury-resultaten van de drie rondes bij elkaar geteld leverden aan het einde van het seizoen de winnaar van het totaalklassement, die tevens een bescheiden geldprijs kreeg uitgereikt. Elke ronde ging vergezeld van een expositie en een catalogus met opname van alle plannen.

Een van de toenmalige ontwerprondes leidde tot realisatie van het winnende ontwerp - het kantoor voor ontwikkelingsmaatschappij New Deal op Borneo Sporenburg in Amsterdam, naar ontwerp van Heren 5 Architecten - dat werd gekozen via een extra uitwerkingsronde onder de tien beste ingezonden plannen. Bij de start van mijn voorzitterschap in 2002 heb ik de JA Prijs kunnen overgedragen aan de BNA, die de prijs vier keer organiseerde, met uiteindelijk twee gerealiseerde gebouwen als resultaat: Ronald McDonalds Kinderstad op het dak van de VU door Sponge Architects en het Ronald McDonalds Sportcentrum in Amsterdam Noord van de hand van Peer Glandorff van Fact Architects.

- ArchitectenWerk, Jonge Architecten Prijs, 2012 - nu

Vanwege de crisis en de bezuinigingen besloot de BNA met de JA Prijs te stoppen. Daarom heb ik met ArchitectenWerk in 2012 weer een nieuw seizoen georganiseerd en de oorspronkelijke opzet met drie ontwerprondes teruggebracht. Totaalwinnaar werd Bokkers van der Veen Architecten uit Rotterdam, zij ontvingen de Jonge Architecten Prijs 2012, ditmaal vergezeld van een geldbedrag van 5.000,- euro. De 3^e en laatste ronde leidde ook nu weer tot een te realiseren bouwplan: een groepje starterswoningen in Oirschot naar ontwerp van Kim Verhoeven uit Den Bosch. Het is nu bijna zeker dat we ook in 2013 door kunnen.

Bond van Nederlandse Architecten

- College van Toezicht, 1992 - 1998

Al vrij snel na mijn toetreden in 1990 als lid van de BNA werd ik gevraagd als architect-lid van het College van Toezicht, de officiële tuchtraad van de vereniging. Onder leiding van de prominente jurist Mr Herbert Verhagen heb ik gedurende zes jaren, telkens in een driemanschap samen met een andere architect, zaken mogen beoordelen die bij het College werden aangedragen door collega-architecten of door opdrachtgevers. In bijna alle gevallen bleek dat onervarenheid, vooral naar voren komend in de slechte vastlegging van onderlinge afspraken, de basis vormde van soms ernstige conflicten. Wat mij betreft een van de beste bewijzen voor een uitgebreid beroepservaringstraject voor pas afgestudeerde architecten.

- Plv. Deken BNA Kring Haaglanden, 1999 - 2001

Na mijn maximale zittingstermijn in het College van Toezicht mocht ik de vacature van plaatsvervangend Deken (een speciale vertrouwensfunctie binnen de Kringen) vervullen binnen de BNA Kring Haaglanden. Samen met de Deken, in die periode de ervaren architect mevrouw Ir Berth van Londen, behandelden we vooral klachten van ontevreden opdrachtgevers. Ons strikt vertrouwelijke werk had hier juist tot doel om mogelijke escalatie van conflictsituaties te voorkomen en te trachten zaken in der minne te schikken. Met inzet van veel tijd en diplomatie lukte dit gelukkig meestal wel, hoewel we helaas sommige architect-collega's bij die klachten regelmatig bleven tegenkomen.

- Landelijk voorzitter BNA, 2002 – 2005

Gesteund door een aantal BNA-Kringen werd ik in de Algemene Vergadering van december 2001 met grote meerderheid gekozen als BNA-voorzitter voor een termijn van twee jaar. Na 100 dagen bracht ik een uitgebreide beleidsnotitie uit aan het toenmalige bestuur. Bijna alle gedachte acties uit die notitie werden of door mijzelf - ik werd later herbenoemd voor een periode van twee jaar - of door mijn opvolgers gerealiseerd. Zoals onder meer de benoeming van een nieuwe directeur, de verhuizing van het hoofdkantoor aan de Keizersgracht, de bundeling van cursussen in de BNA Academie, de bundeling van de drie Studiestichtingen in BNA Onderzoek en de start van de jaarlijkse BNA Gebouw van het Jaar Prijs.

- Ledenraad BNA, 2010 - 2011

Tijdens het voorzitterschap van mijn opvolger Jeroen van Schooten werd voorgesteld om de Algemene Vergadering van de BNA (one-man-one-vote) als hoogste orgaan te vervangen door een zogenaamde Ledenraad, bestaande uit een beperkte groep van 24 vertegenwoordigers uit de verschillende geledingen van de vereniging. Als opponent tegen dit besluit, dat met slechts een enkele stem tegen werd aanvaard, had ik daarom maar één keuze: mij verkiesbaar te stellen voor die nieuwe raad en ik werd gekozen. De perikelen rond het terugtreden van Van Schootens opvolger Mastenbroek, met name het gebrek aan informatie juist voor die Ledenraad, maakte dat ik mijn zetel in 2011 weer ter beschikking heb gesteld.

Onderwijs

- Academie van Bouwkunst Rotterdam, 1983 - 1985

Al in mijn Rijksgebouwendienst periode werd ik door de docenten Leon Thier en Bas Molenaar gevraagd als extern beoordelaar bij hun ontwerpprojecten aan de Rotterdamse Academie van Bouwkunst. Ik vond de studiesfeer en de kwaliteit van het werk dermate interessant dat ik in de twee jaar daarna samen met collega Peter van Hulten een eigen ontwerp oefening voor ouderejaars heb begeleid, met als basis het programma van eisen voor een complex openbaar gebouw. Een van die studenten vroeg me later als extern afstudeerbegeleider.

- TU Delft, Bouwtechniek en Bouwmanagement, 1998 - 1999

Op de faculteit Bouwkunde participeerde ik als extern docent in twee afleveringen van een nieuw bouwtechniekproject voor tweedejaars-studenten, opgezet door Mick Eekhout en Ep Huttinga. Het ging om herontwerp van een eerder gerealiseerd gebouw, maar dan met nieuwe constructie, materialisering en detaillering. Huttinga vroeg me daarna om de 3^e Kernmodule van de master Real Estate & Housing te herformuleren. Ik organiseerde deze vernieuwde M3 - over de managementaspecten van de uitvoeringsfase - vervolgens twee keer.

- TU Delft, leerstoel Bouwtechniek, 2000 - 2002

Eveneens uit handen van hoogleraar Mick Eekhout kreeg ik voor een interim periode van twee jaar de integrale leiding van de Bouwtechnieklerstoel Scheidings- en Afwerkings Constructies. Deze leerstoel verzorgt met name het bouwtechnische basisonderwijs in de eerste jaren van de studie. Naast het geven van colleges, project- en afstudeerbegeleiding was ik verantwoordelijk voor de 13 medewerkers van de leerstoel en schreef ik samen met twee studentassistenten een nieuwe *Inleiding Bouwtechnisch Ontwerpen* voor de eerstejaars.

- TU Delft, BAC Praktijkhoogleraren, 2004 - 2007

Nadat ik als BNA-voorzitter een kritische column schreef over de gebrekkige aandacht voor de opvolging van vertrekkende Delftse hoogleraren (met als titel *Zonder Professoren*), werd ik door toenmalig decaan Hans Beunderman direct gevraagd zitting te nemen in de nieuwe Benoemingsadviescommissie - kortweg BAC - Praktijkhoogleraren Architectuur. Als BAC-lid vanuit de BNA was ik mede verantwoordelijk voor de benoemingen van Kees Kaan, Winy Maas en Michiel Riedijk en de herbenoemingen van Bob van Reeth en Kas Oosterhuis.

Overige activiteiten

- ArchitectenWerk Internetservices, 1996 - nu

In 1996 begon ik met leveren van informatie voor en over Nederlandse architecten op Internet. Dientengevolge wordt ik vaker gevraagd als adviseur voor online pr en communicatie.

- Architectenregister, Examencommissie, 1996 - 2011

Voor kandidaten met een deficiënte opleiding organiseert het Architectenregister jaarlijks een examen in drie delen: presentatie van gerealiseerd werk, het schrijven van een architectuurhistorische scriptie en het in een week op zaal vervaardigen van het ontwerp voor een complex openbaar gebouw. Ondanks het wisselende niveau heb ik als langjarig lid van de examencommissie bewondering gekregen voor de telkens bijzondere, maar altijd intensieve route die kandidaten afleggen om zich uiteindelijk volwaardig 'architect' te kunnen noemen.

- Architectenregister, Bezwarenadviescommissie, 2012 - nu

Wanneer iemand door de examencommissie niet wordt toegelaten tot het tweede deel van het architectenexamen of wanneer zijn ontwerp als onvoldoende wordt beoordeeld, kan de kandidaat in beroep tegen deze beslissingen, door het indienen van een bezwaarschrift. Een uit drie leden bestaande Bezwarenadviescommissie ontvangt de kandidaat en brengt vervolgens advies uit aan de examencommissie. Als voorzitter van deze adviescommissie mocht ik reeds vier bezwaarschriften medebehandelen. Omdat dit voor de kandidaten de laatste beroepsmogelijkheid is, moeten we, zowel in de kwaliteit van het gesprek als in de uiteindelijke formulering van het advies aan de hoogste eisen van zorgvuldigheid voldoen.

- Architect van het Jaar Prijs, 2008 - nu

Vanwege de 10^e ArchitectenWerk TOP-40 besloten we een nieuwe prijs in te stellen: de Architect van het Jaar Prijs, met als genomineerden de 10 hoogst gewaardeerde architectenbureaus uit 2007. Met als doel om - naast de reeds gekende hoge architectonische kwaliteit van hun gerealiseerde werk - met name de professionaliteit en innovatiekracht van Nederlandse architectenbureaus nader onder de aandacht te brengen van opdrachtgevers, pers en publiek. Vijf specialisten (voor de aspecten bedrijfsvoering, duurzaamheid, innovatie, kennisontwikkeling en klantvriendelijkheid) beoordeelden de daartoe ingezonden antwoorden van de 10 genomineerden en ze kozen voor UN Studio als eerste Architect van het Jaar.

Prijzen en prijsvragen

- Prijsvraag Studentenhuisvesting te Eindhoven, 1976 - 2^e prijs
- Prijsvraag uitbreiding Berlage's Raadhuis te Usquert, 1980 - 1^e prijs
- Prijsvraag expositieruimte Rijksgebouwendienst te Den Haag, 1983 - 1^e prijs
- Tectotroop (BNA prijs voor 'bevordering van de beroepsuitoefening'), 2000

Publicaties (relevante publicaties kort toegelicht en als mogelijk voorzien van weblinks)

- *Begeleidende prijsvraag-catalogi, Jonge Architecten Prijs (1994 - nu)*

Een van de doelen van de prijs is het genereren van naamsbekendheid voor de jonge deelnemers. Elke prijsvraagronde kreeg daarom een expositie en een catalogus met alle plannen.

<http://www.jongearchitectenprijs.nl/2012/>

- *De BOX, Architectuurnieuws online (1997 - nu)*

Sinds 1996 verzorg ik informatie voor en over Nederlandse architecten op internet. Vast onderdeel daarvan is een actualiteitenrubriek met inmiddels meer dan 1.600 berichten.

<http://www.architectenwerk.nl/box/>

- *ArchitectenWerk TOP-40 (1997 - 2008)*

Omdat redacties van architectuurtijdschriften onduidelijke keuzecriteria hanteren, ben ik gaan bijhouden hoeveel pagina's per architect in die bladen werden besteed. Dat intensieve telwerk leidde 12 seizoenen lang tot de bovengenoemde 'hitlijst'.

Deze lijsten werden later - mede vanwege hun regelmaat en consistentie - gebruikt als basis voor wetenschappelijk onderzoek aan de Universiteit van Amsterdam en de TU Delft.

<http://www.architectenwerk.nl/top40/2008/>

- *Architectuur mag geen vrijplaats zijn*, NRC Handelsblad (08-09-1998)

Denken de SuperDutch-architecten nog aan het simpele welzijn van hun gebruikers? Of aan toekomstig gebruik? Vragen als inzet voor een opiniestuk met oorspronkelijke titel: *De opkomst van de hit-and-run-architectuur*. "Het moet toch mogelijk zijn om, ook met gebruikmaking van nieuwe concepten en vormen, aan de basisvoorwaarden van architectuur zoals het bieden van veiligheid en een gezond en prettig woon- en werkklimaat te voldoen?"

<http://www.architectenwerk.nl/box/980915.htm>

- *Hollands Dagboek*, NRC Handelsblad (02-05-2002)

Tijdens het wereldcongres van de Union Internationale des Architectes in Berlijn vroeg de redactie mij om daarvoor in de toen veelgelezen rubriek *Hollands Dagboek* verslag te doen.

<http://www.architectenwerk.nl/box/020805.htm>

- *Experimenten met ervaring*, in *Het Experiment*, Atelier Rbm (2005)

In de eerste discussies over beroepservaring onder leiding van initiator Jo Coenen leverde ik een bijdrage met werkwoorden, als voorbeeld van de vele en verschillende rollen waarin je als architect in de praktijk opereert: "vertegenwoordigen, strategisch denken, ontwerpen en tekenen, lobbyen, presenteren, teams leiden, onderzoeken en uitvinden, coördineren, integreren, beslissen, onderhandelen, adviseren, plannen, controleren en administreren. Natuurlijk is het volstrekt onmogelijk om alle aspecten al tijdens je opleiding te leren kennen."

- *NL Architectengids 2008>2009*, ArchitectenWerk, Wassenaar

Nadat ik gegevens van meer dan 1.250 architectenbureaus in een database op internet had verzameld, heb ik die info ook uitgebracht in een handzame gids (gefinancierd met keuzefoto's van de architecten). En aangevuld met een redactioneel kwaliteitsoordeel in de vorm van een stippensysteem (zoals bij de waardering van culturele prestaties in de dagbladen).

<http://www.architectenwerk.nl/architectenpraktijko2/architecten-nl-legenda>

- *TOP-25 van meest productieve architectenbureaus (2008 - nu)*

Aan de hand van de projectlijsten van de NEPROM stel ik sinds vijf jaar voor het vastgoedmagazine PropertyNL een jaarlijks overzicht samen van het door architecten opgeleverde aantal m² commerciële vastgoed (kantoren en winkels) in Nederland, telkens vergezeld van een beschouwend artikel over de actuele stand van het vak.

http://www.architectenwerk.nl/architectenpraktijk02/PropertyNL_TOP25

- *Jaarboek Architectuur in Nederland 2008/09*, NAI Publishers (2009)

In deze uitgave verzorgde ik als een van de vier redacteurs twee artikelen:

- *Tussen realiteit en representatie*, een uitleg van de redactionele selectiemethodiek.
- *Natuur, cultuur en frituur*, over afkalvend elan binnen het 'officiële' architectuurbeleid.

- *Jaarboek Architectuur in Nederland 2009/10*, NAI Publishers (2010)

In deze uitgave verzorgde ik als redacteur het essay:

- *Stijl of geen stijl*, een eerste poging om een serie schematische stijltyperingen te ontwikkelen voor gerealiseerd werk van de meest belangrijke Nederlandse architectenbureaus.

- *Jaarboek Architectuur in Nederland 2010/11*, NAI Publishers (2011)

In deze uitgave verzorgde ik als redacteur twee artikelen:

- *Pas op de plaats*, tijdsbeeld als introductie van het actuele projectendeel.
- *De overtreffende trap - over stijgen en dalen in gebouwen*, een verhandeling over ontwerp en detaillering van enkele bijzondere trappen uit de in het boek opgenomen projecten.

- *Jaarboek Architectuur in Nederland 2011/12*, NAI Publishers (2012)

In deze jubileumuitgave (25^e jaarboek) verzorgde ik als redacteur drie artikelen:

- *Over 25 jaar...*, tijdsbeeld als introductie van het actuele projectendeel.
- *De architecten uit het Jaarboek*, statistisch overzicht met begeleidende beschouwing over de architectenbureaus van alle 728 ooit in het jaarboek opgenomen projecten.
- *Van de bovenste plank*, laudatio (in het jubileumdeel van het jaarboek) bij de Multifunctionele schuur in Noordlaren (2000) naar ontwerp van Onix Architecten.

- *De architect is van zijn voetstuk gestapt*, NRC Handelsblad (13-07-2012)

Ter voorbereiding van het overzichtsartikel in het Jubileumjaarboek heb ik de 728 ooit in het jaarboek opgenomen projecten opnieuw bekeken en ze alle een persoonlijk oordeel meegegeven in trefwoorden: matig, goed of zeer goed. Toen Bernard Hulsman begreep dat ik meer dan een derde van die gepubliceerde gebouwen actueel als 'matig' bestempelde, wilde hij daar direct meer van weten en interviewde hij me over dat corpus aan gebouwen.

<http://www.architectenwerk.nl/kavander/nrc-boeken-interview.pdf>